

ประชาธิปไตยไทย

ประชาธิปไตยไทย (Thai's Democracy) หมายถึงระบอบ^๑ ประชาธิปไตยของประเทศไทยซึ่งเป็นระบบ^๒ ประชาธิปไตยระบบหนึ่งที่เป็นแบบไทย ๆ อยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย วิถีชีวิตไทย^๓ และด้วยจิตสำนึก^๔ ของประชาชนคนไทย

ความเป็นมาของประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นและมีอยู่ในมวลมนุษยชาติในปัจจุบันนี้ ทั่วโลกมีหลากหลายแตกต่างกันไปตามความต้องการที่จำเป็น (needs) ตามพื้นฐานของแต่ละสังคม แต่ละประเทศไม่เหมือนกัน ด้วยเหตุเบื้องต้นที่สำคัญคือ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและกลุ่มคนอันเป็นที่ยอมรับกันแล้วโดยทั่วไป ด้วยเหตุนี้จึงปรากฏว่าแต่ละประเทศล้วนประกาศตนว่าเป็นประชาธิปไตยกันถ้วนหน้า ไม่ว่าจะประเทศในโลกเสรี หรือประเทศในโลกไร้เสรีก็ตาม ประชาธิปไตยในแต่ละประเทศทั้งหลายเหล่านั้นมิได้เหมือนกันเลย แต่ละประเทศล้วนมีข้อแตกต่างปลีกย่อยแปลกแยกจากกันมากบ้างน้อยบ้าง ยกตัวอย่างเช่น ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว บ้านพี่เมืองน้องของประเทศไทยเรา นี้เอง ลาวปกครองประเทศด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ แต่ลาวก็บอกว่าลาวเป็นประชาธิปไตยเหมือนกันจน

แสดงออกอย่างเปิดเผยชัดเจนมากในรูปของ **ชื่อประเทศ** ว่า สาธารณรัฐ**ประชาธิปไตย**ประชาชนลาว เป็นต้นนี้เป็นเครื่องหมายอย่างหนึ่งซึ่งบ่งบอกให้เห็นว่า คำว่า “ประชาธิปไตย” นั้น แต่ละคน แต่ละที่ แต่ละสังคม แต่ละชาติ แต่ละประเทศ ให้ **นิยามไม่เหมือนกัน** และ **มีความคิดเรื่องประชาธิปไตยแตกต่างกันไป** ประชาธิปไตยของแต่ละประเทศจึงแตกต่างกันไป **ประชาธิปไตยไทย** ซึ่งเป็นของคนไทย โดยคนไทย เพื่อคนไทย จึงไม่เห็นความจำเป็นใดๆ ว่าจะต้องเหมือนกับประชาธิปไตยของประเทศไหน ประเทศนี้เพราะเราจะไม่สามารถทำให้ประชาธิปไตยของเราไปเหมือนกับของประเทศอื่นเขาได้ ด้วยภูมิหลังของเรา ชาติพันธุ์ของเรา ศาสนาต่างๆ ที่พวกเรานับถือ วิถีชีวิตของเรา ขนบธรรมเนียมของเรา ทั้งหลายที่หลอมรวมเข้ามาเป็นจิตวิญญาณอย่างไทยๆ แตกต่างไปจากกลุ่มชนชาติอื่นๆ ทั้งสิ้น ทำให้ประเทศไทยต้องมีประชาธิปไตยแบบไทยๆ ยกเว้นพวกไทยใจทาสเท่านั้น

คำว่า “ประชาธิปไตย” ตรงกับคำภาษาอังกฤษ “democracy” ซึ่งมาจากภาษากรีก demokratia คำนี้เกิดจากคำสองคำรวมกันคือ demos (แปลว่า ประชาชน) กับ kratos (แปลว่า ปกครอง) ^๕

^๑ แบบอย่าง ธรรมเนียม

^๒ สิ่งที่มีลักษณะประสานเข้าเป็นสิ่งเดียวกันตามหลักความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกัน อาจจะเป็นเหตุผลทางธรรมชาติ หรือหลักวิชาการก็ได้

^๓ วิธีการดำเนินชีวิตตามครรลองพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ

^๔ ภาวะที่จิตตื่น และรู้ตัวอยู่เสมอ

^๕ *Advanced Learner's Dictionary of Current English. London, Oxford University Press 1958.*

กรุงเอเธนส์^๖ ประเทศกรีก เป็นนครรัฐที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยที่มีชื่อเสียงมากเมื่อสมัยศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาล ในสมัยนั้นเอเธนส์จะมีการประชุมกันปีละ 10 ครั้ง ระยะเวลาประชาชนชาวเอเธนส์ทุกคนมีสิทธิ์เข้าร่วมประชุมได้ ระยะเวลาต่อมาเอเธนส์มีประชากรมากขึ้นจึงให้ประชาชนจำนวน 500 คนเลือกผู้แทนของพวกเขาเข้าร่วมประชุมเป็นสภาประชาชน ซึ่งต่อมาภายหลังเรียกกันว่า สภาผู้แทนประชาชน

ประชาธิปไตยมี 2 แบบ คือ แบบที่หนึ่งเรียกว่า **ประชาธิปไตยแบบตรง (direct democracy)** เหมาะสำหรับกลุ่มคนจำนวนไม่มากอย่างกรุงเอเธนส์ระยะแรก อีกแบบหนึ่งเรียกว่า **ประชาธิปไตยแบบตัวแทน (representative democracy)** คือเลือกผู้แทนประชาชนเข้าไปจำนวนหนึ่ง เป็นตัวแทนเพื่อประชุมกำหนดนโยบายในการปกครองประเทศแบบนี้ใช้สำหรับกลุ่มคนที่มีจำนวนมาก ๆ

นนทรี (นามแฝง)^๗ เขียนไว้ในเรื่อง **สมบัติลุงแซม** ตอนหนึ่งว่า “การปกครองแบบสภาผู้แทนราษฎรเกิดขึ้นในไอร์แลนด์ ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 10 และในประเทศอังกฤษ ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 13 ในโลกสมัยใหม่ประชาธิปไตยพัฒนาขึ้นมาจากการปฏิบัติของสหรัฐอเมริกา และสงครามกลางเมืองของฝรั่งเศส กลายเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนเพื่อประชาชน” หลังจากนั้นการปกครองระบอบประชาธิปไตยก็แพร่กระจายไปทั่วโลกพร้อม ๆ กับการก่อกำเนิดของลัทธิการปกครองแบบอื่น ๆ เช่น

แบบสังคมนิยมมาร์กซิสต์ แบบคอมมิวนิสต์ แบบฟาสซิสต์ และอื่น ๆ จนในที่สุดโลกใบนี้ ก็แบ่งออกเป็น 2 ค่าย คือ ค่ายเสรีนิยม และค่ายไร้เสรี^๘

สำหรับประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจาก ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 เป็นเวลาถึง 75 ปีแล้ว แต่จนกระทั่งปัจจุบัน ประชาธิปไตยในเมืองไทยยังไม่ได้มีขึ้นอย่างจริงจัง เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้เรื่องประชาธิปไตย ถ้าศึกษาวิเคราะห์สังคมไทยอย่างละเอียดจะพบว่าประชาชนคนไทยส่วนใหญ่ยังไม่รู้ว่า

- ประชาธิปไตยเป็นอย่างไร
- ประพฤติปฏิบัติอย่างไรจึงจะเป็นประชาธิปไตย
- มีตัวอย่างดี ๆ เรื่องประชาธิปไตยอยู่ที่ไหน
- มีการสั่งสอน ฝึกอบรม ฝึกความเป็นประชาธิปไตยได้ที่ไหน
- มีความเป็นธรรมอยู่ที่ไหน เพราะพบเห็นแต่การใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมอยู่ทั่วไปในสังคมไทย

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ในทุก ๆ สังคมย่อมต้อง **มีการปกครอง** และ **มีผู้ปกครอง** ทั้งนี้เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมจึงรวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่ม ก็จำเป็นต้องมีหัวหน้ากลุ่ม หัวหน้ากลุ่มเป็นบุคคลสำคัญเป็นผู้ปกครองตามสัญชาตญาณอย่างสัตว์ (animal instinct) ซึ่งเป็นไปโดยธรรมชาติบังคับ ส่วนการได้มาซึ่งหัวหน้ากลุ่มก็มีวิธีการต่าง ๆ กันแล้วแต่ความเหมาะสม และ

^๖ *The New Book of Knowledge Vol. 6, p. 104.*

^๗ *วารสารตราไปรษณียากร ฉบับที่ 10 เดือน พฤษภาคม 2550 หน้า 46.*

^๘ การแบ่งโลกออกเป็นอย่างนี้ แบ่งตามความเชื่อ ความศรัทธาของประชาชน โดยสมมุติชื่อเรียกต่าง ๆ กันไป เป็นโลกเสรีบ้าง โลกคอมมิวนิสต์บ้าง

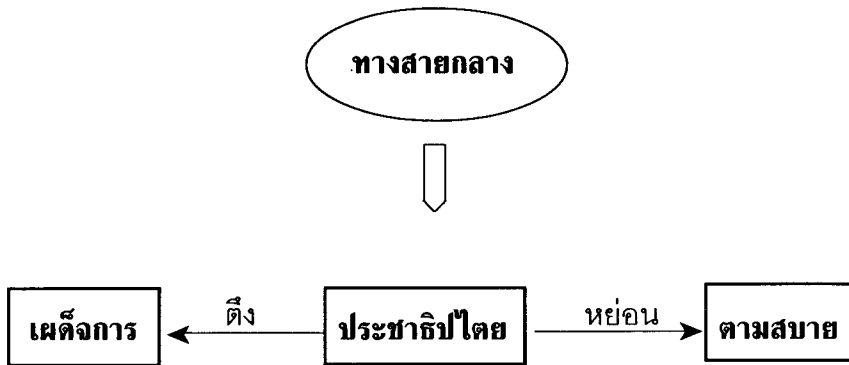
ความเชื่อของแต่ละกลุ่มผิดแผกแตกต่างกันไปตามลักษณะของกลุ่ม และเผ่าพันธุ์ หรือชนเผ่านั้น^๙

การปกครองของกลุ่มชนต่างๆ จึงมีอยู่ 3 ประเภท

- 1. กลุ่มปกครองเข้มงวด - เป็นเผด็จการ - ดิ่ง
- 2. กลุ่มปกครองปานกลาง - เป็นประชาธิปไตย - สายกลาง

3. กลุ่มปกครองตามสบาย - เป็นประเภทโลเล - หย่อน

ในความเป็นจริงนั้น ในกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งมักจะต้องการปกครองทั้งสามแบบคละเคล้ากันไป ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมของกลุ่มนั้นๆ บางครั้งบางเหตุการณ์ต้องใช้เผด็จการ แต่บางทีก็ต้องปล่อยตามสบายบ้าง

ถ้าปกครองเข้มงวดเกินไป ผู้อยู่ใต้ปกครองก็อึดอัดไม่มีความสุข แต่ในบางสถานการณ์ผู้มีอำนาจปกครองก็ต้องเข้มงวด มิฉะนั้นจะตัดสินใจปัญหาให้เด็ดขาดไม่ได้ ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทันเหตุการณ์

การปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นทางสายกลางตรงกับคำสอนในพุทธศาสนาเรื่อง **มัชฌิมาปฏิปทา** ก็ต้องใช้ให้ถูกต้องเหมาะสม **ประชาธิปไตยที่ดีจะต้องมีกรอบ มีระเบียบวินัย มีกฎหมายและกฎหมายควบคุม** ทุกคนมีเสรีภาพในกรอบ ในระเบียบวินัย ขนบธรรมเนียมประเพณีและต้องถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งต้องยึดถืออย่างเคร่งครัด เมื่อ

ต้องเคร่งครัดก็ดูเหมือนเป็นเผด็จการ แต่ก็ เป็นเผด็จการประชาธิปไตย ถ้าประชาธิปไตยหย่อนยาน ก็จะกลายเป็นลัทธิตามสบาย (ตามใจฉัน) ซึ่งตรงกับคำภาษาฝรั่งเศสว่า *laissez faire* ก่อให้เกิดความสับสน ขาดระเบียบวินัย กลายเป็นสังคมพิการ (social disorder) ได้

ประชาธิปไตยเป็นปรัชญาการปกครอง ไม่ใช่รูปแบบปกครอง (Democracy is a philosophy of government, not a form of government)^{๑๐} ประเทศที่มีรูปแบบการปกครองที่ไม่เหมือนกันจึงอาจจะมีปรัชญาการปกครองแบบเดียวกันก็ได้ ไม่ใช่เรื่องแปลกประหลาดอันใด แต่เรื่องที่เกิดแปลก

^๙ The Illustrated Encyclopedia of Mankind.

^{๑๐} David A. Weingast. Democracy. p.105

บทพร่องในเรื่องของการปกครองแบบประชาธิปไตย นั้นอาจจะเกิดขึ้นได้ด้วยหลาย ๆ ประการ เช่น

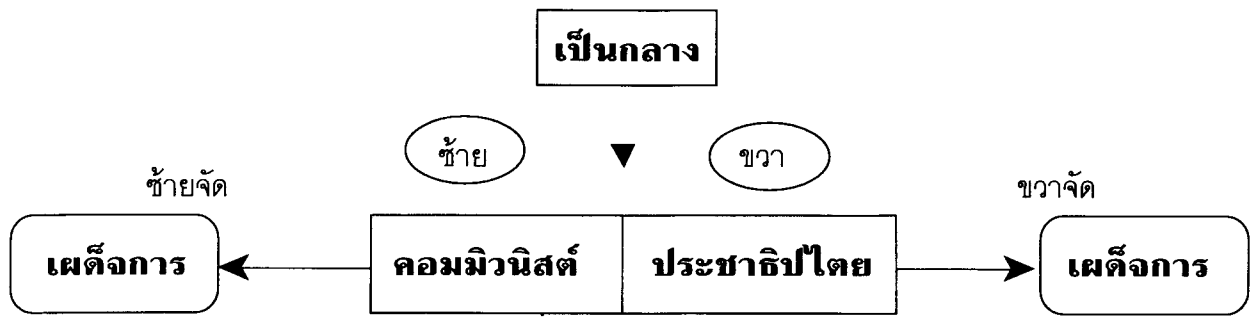
- การอ้างรูปแบบการปกครองว่าเป็นปรัชญาประชาธิปไตย
- การยึดเอาเพียงวิถีทางไปสู่ประชาธิปไตยว่าเป็นประชาธิปไตย
- การเรียกหาประชาธิปไตย โดยที่ไม่รู้ว่าประชาธิปไตยคืออะไร
- การเรียกร้องประชาธิปไตยด้วยวิธีที่ไม่ใช่ประชาธิปไตยหรืออื่น ๆ เป็นต้น

ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพราะ “คน” ที่ต้องการประชาธิปไตยทั้ง ๆ ที่คน ๆ นั้นไม่ได้เป็นประชาธิปไตย ไม่มีน้ำใจประชาธิปไตย สิ่งที่ได้มาก็คงจะเป็นประชาธิปไตยไปไม่ได้

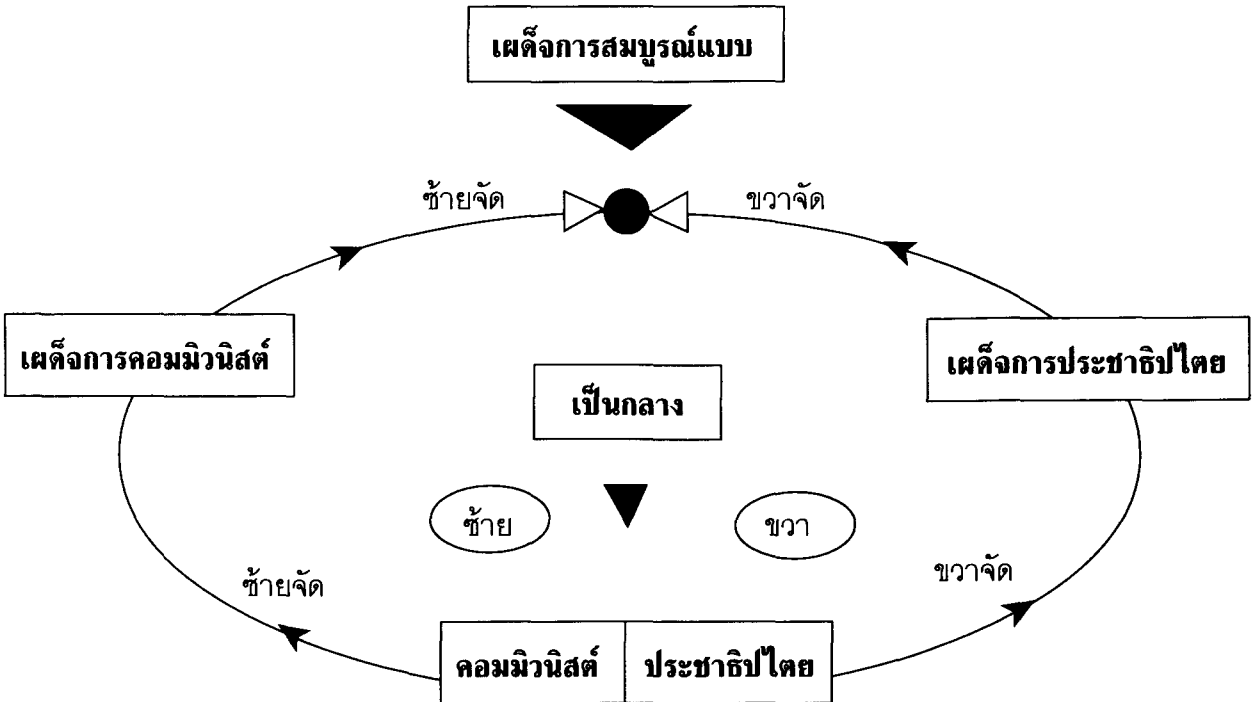
ในระบบการปกครอง ไม่ว่าจะสังคมเล็ก เช่น ครอบครัว โรงเรียน ฯลฯ ไปจนถึงสังคมใหญ่ระดับประเทศ ย่อมต้องใช้การปกครองทั้งระบบเผด็จการ

และระบบไม่เผด็จการมาละเคล้าเป็นแนวทางในการปกครองด้วยกันทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นระบอบสังคมนิยม ระบอบประชาธิปไตย หรือระบอบคอมมิวนิสต์

สมัยหนึ่งเราเคยขนานนามว่า พวกหนึ่งเป็นฝ่ายซ้าย อีกพวกหนึ่งเป็นฝ่ายขวา ความเป็นจริงธรรมชาติได้สร้างสมดุลไว้เรียบร้อยแล้ว โดยกำหนดให้ทุกอย่างมีทั้งซ้ายและขวา (ถ้าสิ่งนั้นมีเป็นคู่) ซึ่งเป็นสัจธรรมของชีวิตจริง ในระบบการปกครองก็เช่นกัน ย่อมต้องมีทั้งซ้ายและขวา ถ้าระบบการปกครองนั้นมีการกระทำ ประพฤติปฏิบัติ มีพฤติกรรมเป็นกลาง ๆ ก็จะมีลักษณะคล้ายกัน แม้จะแยกเป็นฝ่ายซ้ายฝ่ายขวา ผู้คนก็อยู่ได้อย่างเป็นสุข แต่ถ้าขยับห่างออกไปจากที่เป็นกลาง ๆ มากขึ้นก็จะเริ่มเป็นเผด็จการมากขึ้นทั้งซ้ายและขวา ไม่ว่าจะเผด็จการประชาธิปไตยหรือเป็นเผด็จการคอมมิวนิสต์ ก็เผด็จการเช่นกัน (แต่ถ้าหย่อนยาน ทั้งสองฝ่ายก็ไปสู่ *laissez faire* เช่นเดียวกัน)

ถ้านำเอา “ชายจัด” และ “หญิงจัด” ให้โค้งเข้าหากัน จุดที่ทั้งสองฝ่ายบรรจบกันจะมีลักษณะเหมือนกันทุกประการ คือ **เป็นเผด็จการสมบูรณ์แบบ** ไม่แตกต่างกันเลย (เหมือนอิตาลีปีใด)

หลักสำคัญของประชาธิปไตย

สหรัฐอเมริกา^{๑๑} วางหลักสำคัญของประชาธิปไตยไว้ ๓ ประการ ดังต่อไปนี้

“1. เสรีภาพ (liberty) คือ ความมีอิสระ ไม่ปิดกั้น เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิที่จะทำ พูด ได้ โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

2. เสมอภาค (equality) คือ การให้เสรีภาพอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกที่รักมักที่ชังไม่ดูถูกเหยียดหยาม ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน ยอมรับในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน(คำ “เสมอภาค” ในบางครั้งใช้คำ “สมภาพ” ก็มี : ผู้เขียน)

3. ภราดรภาพ (fraternity) คือ มีความเป็นฉันพี่น้องกัน มีความรักสามัคคี ประองดอง เป็นเอกภาพในสังคม เพื่อป้องกันไม่ให้ใช้เสรีภาพและเสมอภาคไปในทางที่ผิด” (ในประเทศไทยปัจจุบันใช้ว่า “รู้รักสามัคคี” : ผู้เขียน)

อังกฤษ ประเทศประชาธิปไตยแบบมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ได้วางหลักการของประชาธิปไตยไว้ 3 ประการเช่นกัน (ไม่ทราบว่าหลักการนี้ได้เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณหรือไม่) จากประเทศอังกฤษได้แพร่เข้าไปในทวีปยุโรปหลายประเทศ ก่อนที่จะแพร่เข้าสู่สหรัฐอเมริกาและทวีปอื่นๆ ทั่วโลก ประเทศไทยได้นำหลักการนี้มาใช้อยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการศึกษาไทย ยึดถือหลักเกณฑ์อันนี้เป็น **หัวใจของประชาธิปไตย** ^{๑๒} กล่าวกันว่า ถ้าใครยึดหลักการนี้เป็นหลักในการบริหารจัดการหรือในการดำเนินชีวิต ก็ถือว่าบุคคลนั้นหรือหน่วยนั้นมี **น้ำใจประชาธิปไตย** หลักการประชาธิปไตย 3 ประการนั้นมีดังต่อไปนี้

1. Sharing, participation and co-operation
 - มีส่วนร่วม, เข้าไปร่วม และ รวมเป็นสหกรณ์ (ร่วมมือกัน)

^{๑๑} นนทรี “สมบัติลุงแซม” (อ้างแล้ว)

^{๑๒} ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี. ความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” (พิมพ์หลายครั้ง)

2. Respect for the individuals

- ยอมรับนับถือ มีสัมมาคารวะในกัน และกัน

3. Faith in intelligent method

- เชื่อในวิธีการแห่งปัญญา

หลักการประชาธิปไตยทั้งสามประการนี้ เมื่อนำมาใช้ในประเทศไทย ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ได้แปลเป็นไทยๆ และนำไปใช้สอนเรื่อง **ประชาธิปไตยในโรงเรียน** ดังนี้

1. **สามัคคีธรรม** ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจการงานต่าง ๆ ร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจกันทำกิจการต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ไม่ใช่ระบบตัวใครตัวมัน ต่างคนต่างอยู่ หรือมือใครยาวสาวได้สาวเอา

2. **คารวธรรม** มีสัมมาคารวะต่อกัน มีความยอมรับนับถือซึ่งกันและกันตามคุณวุฒิและวัยวุฒิ ตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย ยอมรับว่าทุกคนมีความรู้ มีความสามารถ มีความคิดที่แตกต่างกันจึงต้องฟังความคิดความเห็นของทุก ๆ ฝ่าย ทุก ๆ คน อย่างมีคุณธรรม ไม่ใช่ถือเอาความคิดของใครคนใดคนหนึ่งเป็นใหญ่ ต้องถือเอาความคิดเห็นในทางที่ถูกต้องของคนส่วนใหญ่เป็นหลัก

3. **ปัญญาธรรม** การตัดสินใจปัญหาต่างๆ จะต้องใช้สมอง ใช้ปัญญาอย่างสุขุมรอบคอบ มีเหตุมีผลด้วยความรู้และคุณธรรม ไม่ใช่ตัดสินใจด้วยอารมณ์ และอวิชชา

สิทธิและหน้าที่ของบุคคลในสังคมประชาธิปไตย

บุคคลทุกคนที่เกิดอยู่ในสังคมย่อมมี สิทธิ และหน้าที่ควบคู่กัน ทุกคนมีหน้าที่ และทุกคนมีสิทธิ แต่

สิทธิของแต่ละบุคคลต้องสอดคล้องตามหน้าที่ที่ตนมีอยู่ บุคคลไม่มีสิทธิเรียกร้องใดๆ เกินหน้าที่ในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศย่อมต้องปฏิบัติตามเรื่องสิทธิและหน้าที่ของปวงชนไว้ชัดเจนเสมอ ถ้าบุคคลทุกคนกระทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ทั้งหน้าที่ส่วนตน หน้าที่ส่วนสังคม และหน้าที่ส่วนรวมของประเทศชาติแล้ว บุคคลผู้นั้นย่อมมีสิทธิตามกฎหมายทุกประการ ในทางพุทธศาสนาถือว่าการกระทำตามหน้าที่เป็นการปฏิบัติธรรมอย่างหนึ่ง นักปราชญ์ทางการเมืองท่านหนึ่ง^{๑๓} กล่าวว่า “ในทางการเมือง สิทธิ เสรีภาพ และประชาธิปไตยที่แท้จริงจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการที่ทุกคนรู้จักหน้าที่ของตนเองว่าต้องทำอะไรบ้าง ทำงานในหน้าที่ให้ดีที่สุด เห็นความสำคัญของหน้าที่ที่มีต่อประชาธิปไตยและความสัมพันธ์ของประชาธิปไตยกับประชาชน”

ประชาธิปไตยสำหรับสังคมไทย

ในตอนต้นผู้เขียนได้กล่าวไว้แล้วว่า ประเทศไทยต้องมีประชาธิปไตยแบบไทย ต้นปี พ.ศ. 2550 ประเทศไทยกำลังร่าง **รัฐธรรมนูญ ๑๔** ใหม่เพื่อจะประกาศใช้ เป็นหลักในการปกครองประเทศ ก็พยายามยกวางเพื่อให้ได้รัฐธรรมนูญที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของประเทศในปัจจุบัน ผู้เขียนมีความเห็นว่าเราสามารถนำรูปแบบรัฐธรรมนูญของประเทศต่างๆ ทั่วโลกมาดูเป็นตัวอย่างได้ แต่ไม่จำเป็นจะต้องนำมาเป็นแบบ เราสามารถทำรัฐธรรมนูญของเราให้เหมาะกับเราและเป็นของเราเองได้ รัฐธรรมนูญไม่ใช่ “ตัวประชาธิปไตย” การเลือกตั้งเป็นเพียงวิถีทางไปสู่ประชาธิปไตยเท่านั้น

^{๑๓} ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช. **ตอบกระทู้ในสภาผู้แทนราษฎร**.

^{๑๔} รัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศไม่เหมือนกัน มีที่มาต่างกัน อังกฤษนำเอา Bills กับ Acts รวมกันเป็นพระราชบัญญัติปกครองแผ่นดิน (Constitution) เริ่มใช้ พ.ศ. 2330 อเมริกาเรียก Magna Carta เริ่มใช้ พ.ศ. 2363.

ทำคนไทยทุก ๆ คนให้เป็นประชาธิปไตย และมีน้ำใจประชาธิปไตยให้ได้เสียก่อนแล้วเมืองไทยก็จะเป็นเมืองประชาธิปไตยไปในตัวตราบดีที่ “คน” ยังไม่เป็นประชาธิปไตย ประเทศจะเป็นประชาธิปไตยได้อย่างไร สิ่งจำเป็นที่จะจัดทำให้เกิดขึ้น มีขึ้น ในทุกส่วนของประเทศมีมากมาย เป็นต้นว่า

1. จัดให้มีการสอนเรื่องประชาธิปไตยในทุกระดับการศึกษา พร้อม ๆ กับการฝึกอบรมความเป็นประชาธิปไตยทั้งการศึกษาในโรงเรียน การศึกษา นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย

2. จัดการทำให้ทุกหน่วยงานในสังคม ทั้งหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานของเอกชน ต้องดำเนินงานไปตามวิถีทางประชาธิปไตย

3. จัดให้การศึกษาอบรมแก่คนทุกระดับ ให้มีความรู้เรื่องประชาธิปไตย กระทำการต่าง ๆ แบบประชาธิปไตย สร้างเสริมความมีน้ำใจประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในทุก ๆ ส่วนของสังคมไทย

4. วางระเบียบปฏิบัติให้ทุกหน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชน ให้ประพฤติปฏิบัติและมีปฏิสัมพันธ์ที่ถูกต้องแบบประชาธิปไตย และมีน้ำใจประชาธิปไตยต่อกัน

5. บังคับใช้กฎหมายทุกฉบับให้ศักดิ์สิทธิ์เท่าเทียมกันในสังคม ไม่ปล่อยปละละเลยในกรณีที่บุคคลกระทำการละเมิดกฎหมาย

6. ผู้รักษากฎหมายต้องรักษาโดยเคร่งครัด ไม่ปล่อยให้อาศัยช่องว่างของกฎหมายหาประโยชน์ส่วนตน

7. เมื่อมีระเบียบใด ๆ ที่เป็นส่วนรวมแล้วต้องให้ทุกคนที่เป็นคนไทยต้องปฏิบัติเหมือนกันนอกจากมีข้อยกเว้นพิเศษ

8. กำจัดอภิสิทธิ์ชนให้หมดไปจากสังคม ฯลฯ

เมื่อพูดถึงเรื่องการปกครอง และการปกครองระบบประชาธิปไตยแล้ว อดนึกถึงบทกลอนชื่อ **ลางเนื้อชอบลางยา** ของศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล^{๑๕} ไม่ได้ แม้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับโดยตรงกับบทความเรื่องนี้ แต่ให้ข้อคิดเรื่องการเลือกใช้รูปแบบการปกครอง และการบริหารงานได้เป็นอย่างดี ท่านเขียนไว้ดังนี้

“การปกครองของโลกนี้มีสองแบบ
มีอย่างแคบอย่างกว้างต่างขนาน
คือแบบรวมอำนาจราชการ
หรือกระจายอำนาจท่านนั้นออกไป
เห็นชัดชัดสหรัฐอเมริกา
รวมอำนาจเข้ามาหาเป็นไม่ว่า
แต่บ้านเราเป็นเรื่องของเมืองไทย
กระจายอำนาจอย่างไรก็ไม่เป็น”

ประชาธิปไตยในโรงเรียน

ศาสตราจารย์ ดร.สุตใจ เหล่าสุนทร^{๑๖} กล่าวไว้ในหนังสือ **ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา** ตอนหนึ่งว่า “อยู่ ๆ จะให้คนเกิดความคิดในเรื่องประชาธิปไตยนั้นคงเป็นไปได้จะต้องมีการฝึกให้เกิด ไม่ใช่เพียงรู้สึกรู้ว่าประชาธิปไตยมีความหมายเพียงใด แต่ต้องรู้จักปฏิบัติตามความหมายนั้นมาทีละน้อย จนเกิดเป็นวิธีการดำเนินชีวิตอย่างจริงจังขึ้น...” ในหนังสือเล่มนั้นท่านอดีตอธิการบดียังได้กล่าวถึง **ความคิดประชาธิปไตย (democratic thinking)** ของจอห์น ดุย (John Dewey) ด้วยว่า “...จอห์น ดุย เห็นว่ามีทางที่จะสร้างให้เกิดความรู้และความเคยชินในวิธีการประชาธิปไตยได้โดยให้มีการสอนและการหัดให้ปฏิบัติในโรงเรียน...”

^{๑๕} ปรมาจารย์ทางการศึกษาคนหนึ่งของไทย อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการหลายสมัย

^{๑๖} อธิการบดีคนแรกของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (พ.ศ.2517-2521)

ผู้เขียนได้เคยเขียนบทความร่วมกับท่านอื่น ๆ หลายท่าน รวมพิมพ์ในหนังสือ **ขุมนุมบทความประชาธิปไตยในโรงเรียน** ซึ่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพิมพ์แจกในงานกุฐินพระราชทาน ณ วัดตุม อำเภอมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2518 ในหนังสือ

เล่มนั้นมีบทความที่น่าสนใจ เช่น ลูกบั้งเกิดเกล้า ประชาธิปไตยเบาสมอง ครูกับการพัฒนาพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตยจะสอนประชาธิปไตยอย่างไร พฤติกรรมผู้นำ เป็นต้น ถ้ามีโอกาสคงจะได้นำมาเผยแพร่ต่อไป

วรวิทย์ วศิณสรการ

บรรณานุกรม

- นนทรี (นามแฝง). "สมบัติลูกแซม," **วารสารตราไปรษณียากร**. ฉบับที่ 10 เดือน พฤษภาคม 2550.
- ปิ่น มาลากุล, ม.ล. **ความคิดนั้นไม่ตาย**. โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสครบ 100 ปี ชาตกาลของท่าน เมื่อ 27 ตุลาคม 2546.
- สาโรช บัวศรี. **ปราชญ์ผู้ทรงศีล**. จัดพิมพ์ในโอกาส ศ.ดร.สาโรช บัวศรี มีอายุครบ 6 รอบ 2531.
- สุดใจ เหล่าสุนทร. **ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา**. อนุสรณ์พระราชทานเพลิงศพ ณ วัดธาตุทอง วันจันทร์ที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2525.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. **ขุมนุมบทความประชาธิปไตยในโรงเรียน**. พิมพ์แจกในงานกุฐินพระราชทาน ณ วัดตุม ตำบลวัดตุม อำเภอมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2518.
- Marshall Cavendish. **The Illustrated Encyclopedia of Mankind**. London : Marshall Cavendish Limited, 1978.
- Hornby, A.S. E.V. Gatenby and H. Wakefield ; **Advanced Learner's Dictionary of Current English**. London : Oxford University Press 1958.
- Weingast, David A. "Democracy," **the New Book of Knowledge**. (Vol.6) New York : Grolier Inc., 1966.